

Sughé al palon y fà sport

Inviato da Ubi Valentini

Ultimo aggiornamento sabato 23 agosto 2008

Sughé al palon y fà sport - iudí pa ?Dlungia i fins che ún bele recordè in cürt, á l'sport y purchèl in e nosta sozieté, iamò cotan d'atri ideai. Al suzed gunot che chësc ne ti vègnes nia recunesciù al sport. Urun purchèl fà n pêr deriflescians sòn chisc argomèn , punsan che al pudess in e ester interessant pur chi che ne se dá nia jö ativamènter cul sport.

Düc sa che l' sport é incò n fenomenn sozialis; al fej pert de nosta cultura. Can che na sozieté sportiva ó ti fá cunèsce l' sport a n jonn, éle da punsé sura avisa i che an ó arjunje: al n'é nia ma n meso pur ciafe na maiú forza y ester plö strech de n ater - al é val' de plö. L' sport é n tru pur imparé da respeté y se cunfrunte y, sce al ó ester, incé pur se daidé. Se musuré un cun l'ater ne dess nai avèi l'fin de cherié l'agresivité, mobègn chèl de imparé da se controlé instèsc y se respeté. Tla "Cherta Olimpica" dl Comitá Olimpich Internazional stal scrit: "Eduché cul sport i jogn te n spirit de na miú comprenjiun y de amizizia pur contribuí insciö a costruí n monn che se vègn tla pês".Dal sport se vègnel tröc insegnamènters y scèmpli. Cul sport imparunse da lauré, da se sacrifiché y da patí; an impara che la presunziun é l'nemich dl suzes, an impara da davagné y da perde, an impara che nia ne vá purdü sce an crèi te chèl che an fej.L'sport é purchèl sènz'ater na scola pur la vita; pur udèi ite chësc bastel confronté l'sport cun d'atri fenomenns soziai:

- Sport y sozialité: al fej madurí la sozialité y tègn dalunc l'isolamènt; al alza i valurs formatifs y aumènta les dotaziuns dla natüra.

- Sport y espresciun: l'espresciun ó di ciafé na sodesfaziun daíte pur i che an fej fisicamènter y na realisaziun psicologica pur pudèi dí: "Iö sun bun de fa chësc".

- Sport y creativité: a nivel creatif y emotif é l'sport üna de chèles pü ea ativitès ulá che an á tröpa liberté y ulá che an pó ti sciampé ala realté programada danfora.#

- Sport y liberté: l'sport é in e n tru pur se deslié dales imposiziuns y dales frustraziuns dla vita da vigni dé.

- Sport y violènza: l'sport é la negaziun dla violènza y suradüt na scola pur insigné l' respet. Propi les ativitès sportives plö dures é gunot adatades, pur ti insigné ai pratican la lealté y l' respet.

- Sport y sanité: an dess fá sport nia ma pur ester plö sagns, mo suradüt pur avèi n'educaziun da vire damí can che an lascia l'sport agonistich pur fá inant a n nivel plö bas.

- Sport y droga: l'sport ti dá ai jogn l'ocajiu pur sté adüm te na maniera sana che tègn dalunc l'prigo dla droga.

- Sport y ecologia: tl sport imparun da respete dü: l'avarsar, les regoles, l'ciamp ulá che an süga, les costruziuns che toca lapró y la natüra.

- Sport y politica: l'sport tira jö les divijiuns politiches religiose, economiches y raziale; la jènt rüva adüm, se toca la man y se desmèntia les desfarènzes.

- Sport y divertimènt: la motivaziun plö importanta can che an ó imparé é l'divertimèn, l'plajèi de sughé y l'fin devènta chèl de imparé damí pur se devertí deplö.

- Sport y jüch: "Ubi sozietas, ibi ludus"... Pur l'müt é l'jüch la vita, pur la gran jènt él na bela cosa che dess ester na coreziun dla vita. Sughé é n bujègn primar dla porsona. N jonn ti agn dl svilup é sènza l'jüch ma na mesa porsona, daverta al isolamènt y al nervosism. L'jonn süga iudí che al se devertèsc, iudí che al n'á degun fin particularsce nia chèl de se devertí, iudí che al l'fej debann y cun tröpa naturalité te süa esecuziun.

- Sport y maturité: l'sport se damana tèmp y sforza insciö la porsona da se partí sò bun sò tèmp. An devènta purchèl plö madüs L'sport sforza l'jonn da se tó sò zertes responsabilitès.

- Sport y scola: an ne adora dessigü nia les statistiches pur desmustrè che l'jonn é miú te scola intratan la sajun agonistica.Da chèstes cunscideraziuns pudunse udèi ite l'importanza dl sport. An mès sambègn lascè dapert les espresciuns negatives sciöche l'esaperaziun dl agonism, la strumentalisaziun y i.i. y tó sò l'sport cun la dërta mentalité.